

ANDENÆS', NORSK STRAFFEPROSESS

Ajourføringshefte

AV TOR-GEIR MYHRER, MORTEN HOLMBOE
OG KAI SPURKLAND

UNIVERSITETSFORLAGET

Andenæs' Norsk straffeprosess

Ajourføringshefte

Tor-Geir Myhrer, Morten Holmboe
og Kai Spurkland

Andenæs' Norsk straffeprosess
Ajourføringshefte

UNIVERSITETSFORLAGET

© Universitetsforlaget 2016

ISBN 978-82-15-02664-0

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med rettighetshaverne er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Henvendelser om denne utgivelsen kan rettes til:

Universitetsforlaget AS
Postboks 508 Sentrum
0105 Oslo

www.universitetsforlaget.no

Omslag: Stian Hole
Sats: Rusaanes Bokproduksjon AS
Trykk og innbinding: 07 Media – 07.no
Boken er satt med: Times LT Std 11/13
Papir: 90 g Amber Graphic 1,25

Forord

Etter 4. utgave av Norsk straffeprosess ble det besluttet at boken ikke skulle komme ut i flere utgaver. Forlaget ble anbefalt å ta initiativ til å utarbeide en helt ny fremstilling av norsk straffeprosess, eventuelt ved et forfatterkollegium. Stadige store lovendringsinitiativ (jury-utvalget og metodekontrollutvalget) synes imidlertid å ha lagt en demper på slike initiativ, og med oppnevningen av utvalg til å komme med forslag om en ny straffeprosesslov var det i alle fall uaktuelt.

Siden 2008 er det fremmet mellom 30 og 40 proposisjoner med forslag om endringer i straffeprosessloven, noen av dem med til dels omfattende og viktige endringer. Ny straffelov trådte i kraft i 2015 og gjorde en lang rekke henvisninger og eksempler i boken uaktuelle. Ved siden av dette har selvsagt både Høyesterett og Den europeiske menneskerettighetsdomstol fortsatt sin rettsutviklende og rettsavklarende virksomhet. På en rekke punkter er 4. utgave av Norsk straffeprosess derfor ikke oppdatert og for enkelte temaer langt på vei misvisende. Høsten 2015 ble det derfor besluttet å lage dette oppdateringsheftet som følger disposisjonen i 4. utgave. Heftet har først og fremst juridiske studenter som målgruppe, men vi håper heftet også kan være til nytte for praktiserende jurister.

Ajourføringsheftet omtaler aktuelle lovendringer og rettsavgjørelser, samt relevant ny litteratur. Henvisninger i 4. utgave til annen litteratur er imidlertid ikke oppdatert med eventuelle nye utgaver av de verker det vises til.

For å få ajourføringen gjennomført rimelig raskt, har vi delt arbeidet mellom oss: Kai Spurkland har hatt hovedansvaret for tvangsmidlene, kap. 34–43, Morten Holmboe avgjørelser av tiltalespørsmålet, kap. 44–49, rettskraft og rettsmidlene, kap. 57–74 samt kap. 78 om fullbyrdelse. For ajourføringen av de øvrige kapitler i boken har Tor-Geir Myhrer hatt hovedansvaret. For å redusere risikoen for at vesentlige ting har blitt oversett, har vi alle lest og kommentert hverandres bidrag.

Redaksjonen er avsluttet 1. juli 2016.

Politihøgskolen, Oslo, 8. august 2016

Tor-Geir Myhrer

Morten Holmboe

Kai Spurkland

Innledning

Kap. 1. Sivilprosess og straffeprosess

Til side 1–2

Det grunnleggende krav til en rettferdig rettergang innen rimelig tid er nå også nedfelt i GrL. § 95.

Til side 5

Bestemmelsen i strpl. § 62 a trådte i kraft 1. oktober 2015 sammen med strl. 2005.

Til side 7 og 8

Ærekrenkelseser er ikke straffbare etter strl. 2005, og injuriersakene vil derfor i fremtiden ikke være det mest praktiske eksempel på private straffesaker. Ordningen med mortifikasjon opphørte også ved ikrafttredelsen av strl. 2005, og innbar at særbestemmelsen om mortifikasjonssaker i § 2 nr. 3, § 402, 2. ledd og § 407 ble opphevet ved straffelovens ikrafttredelseslov, se Prop. 64 L (2014–2015) side 58–59, 131 og 143.

Kap. 2. Kilder og litteratur

Til side 8

Et offentlig oppnevnt utvalg vurderer juryordningen i NOU 2011: 13 Juryutvalget – Når sant skal skrives. Utvalget er delt på midten i synet på om juryordningen bør videreføres. Utvalgets innstilling er under oppfølging i Justis- og beredskapsdepartementet, og i mandatet til utvalget til å utrede ny straffeprosesslov er det bestemt at utvalget ikke skal se på juryordningen.

Til side 9

Regjeringen oppnevnte 20. juni 2014 et offentlig utvalg til å utforme en ny straffeprosesslov. Utvalget er gitt frist til 1. november 2016.

Til side 9 – Folkerettslige bånd på straffeprosessen

Bestemmelsen om folkerettslige begrensinger i strl. 2005 er § 2.

Til side 10

Storkammeravgjørelsen gjengitt i Rt. 2008 side 1764 viser at også avgjørelser fra FNs menneskerettskomité har betydning som rettskilde. Komiteens fortolkning av Konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) art. 14 nr. 5 ledet til at Høyesterett innfortolket et krav om begrunnelse for beslutninger om ankenektelser etter strpl. § 321, 2. ledd. Begrunningskravet er nå lovfestet i strpl. § 321, 5. ledd. Om Høyesteretts ankeutvalgs plikt til å begrunne en ankenektelse etter strpl. § 323 når den siktede er frifunnet i tingretten og domfelt i lagmannsretten, se Rt. 2009 side 187 og Rt. 2014 side 719, jf. strpl. § 323, 2. ledd, 2. punktum.

Til side 11

Mens menneskerettskonvensjonene påvirker hvordan vi på eget territorium må utforme, fortolke og praktisere våre straffeprosessuelle regler, har det i de senere år også oppstått spørsmål om anvendelse av norsk straffeprosess utenfor norsk territorium. Ved lovendring 14. juni 2013 nr. 43 fikk strpl. § 4 et nytt 2. ledd om anvendelse av norsk straffeprosesslov utenfor norsk territorialfarvann, jf. Prop. 169 L (2012–2013) som var foranlediget av at Norge skulle delta med fregatten «Fridtjof Nansen» i NATO-operasjonen «Ocean Shield» mot piratvirksomheten utenfor kysten av Somalia.

Ved lovendring 21. juni 2013 nr. 84 fikk straffeprosessloven tilføyd en ny bestemmelse i § 4 a, som gir påtalemyndigheten adgang til å samtykke til at utenlandske myndigheter border norsk fartøy (dvs. fartøy som fører norsk flagg). Bestemmelsen er gitt for at Norge skal oppfylle sine forpliktelser etter Protokoll 2005 til Konvensjonen 10. mars 1988 om bekjempelse av ulovlige handlinger mot sikkerheten med skipsfart (gjerne benevnt som SUA-konvensjonen), jf. Prop. 132 L (2013–2013).

Til side 11 – Fremstillinger av norsk og fremmed straffeprosess

En kortere fremstilling av norsk straffeprosess finnes i Steinar Fredriksen: Innføring i straffeprosess (3. utg., Oslo 2013).

Til side 12

En fremstilling av dansk straffeprosess finnes også hos Eva Smith: Straffeprosessen (2. utg. 2008).

Kap. 3. Gangen i en straffesak

Ingen merknader.

Kap. 4. Hvilke saker behandles etter straffeprosesslovens regler?

Til side 16

Oppregningen av straffene er i strl. 2005 inntatt i § 29. Se også § 30 om andre strafferettslige reaksjoner.

Til side 16 og 17

Ligningsloven oppheves med virkning fra 1. januar 2017, jf. skatteforvaltningsloven av 27. mai 2016 nr. 14; se dens kapittel 14.

Fremstillingen må her også suppleres med Prop. 62 L (2015–2016), Innst. 243 L (2015–2016) og lovvedtak av 27. mai 2016 nr. 15. Det ble ved lovvedtaket vedtatt nye kapitler IX og X i forvaltningsloven om administrative sanksjoner og tvangsmulkt. Samtidig ble det vedtatt en ny bestemmelse i strpl. § 71 c med slik ordlyd:

«Påtalemyndigheten kan beslutte at saken henlegges og overføres til forvaltningen når en overtredelse kan medføre administrativ sanksjon, hvis vilkårene for straff eller offentlig påtale ikke er oppfylt, eller hvis det for øvrig er mest hensiktsmessig at forholdet forfølges administrativt.»

Bestemmelsen vil gi påtalemyndigheten adgang til å overføre saker til forvaltningen i to tilfeller: Etter første alternativ vil det først og fremst være den straffeprosessuelle etterforskning som unnlates, siden vilkårene for straff eller offentlig påtale ikke antas å være oppfylt. Men selv om saken kunne ledet til straffereaksjon, kan saken overføres etter en hensiktsmessighetsvurdering. Etter forarbeidene, Prop. 62 L (2015–2016) side 208, omfatter dette

«blant annet tilfeller der påtalemyndigheten velger å la være å etterforske saken ut i fra kapasitets- og ressurs hensyn. Ved vurderingen om saken skal overføres er det relevant å se hen til hvor godt spørsmålet om administrativ sanksjonering allerede er belyst. En annen kategori tilfeller er der påtalemyndigheten mener det vil være mer forholdsmessig å reagere med administrativ sanksjon fremfor med straff. Også mer rendyrkede hensiktsmessighetsbetraktninger kan spille inn: Ved noen sanksjoner kan for eksempel forvaltningen ut fra sin kjennskap til saksområdet, samfunnshensyn og næringen ha bedre forutsetninger enn påtalemyndigheten for å vurdere om det bør ilegges sanksjon og størrelsen på denne.»

Pr. 1. juli 2016 er lovendringen ikke trådt i kraft.

Til side 18

Oppregningen av straffene er i strl. 2005 inntatt i § 29, og forvaring er nevnt i 1. ledd bokstav b og kap. 7. Tvungent psykisk helsevern og tvungen omsorg er i strl. 2005 behandlet i §§ 62 og 63.

Til side 19

I strl. 2005 finnes bestemmelsene om inndragning i kap. 13, særlig §§ 66–70.

Siden ærekrenkelser ikke lenger er straffbare, er petitavsnittet på side 19 i det alt vesentlige uaktuelt.

Til side 20

Bestemmelsen om mortifikasjonssaker i § 2 nr. 3 ble opphevet ved ikrafttredelsen av ny straffelov, og tidligere nr. 4 ble ny nr. 3.

Dyrevernavloven ble opphevet ved ny lov om dyrevelferd av 19. juni 2009 nr. 97. Fradømmelse av retten til å drive med dyr m.m. er erstattet av en forvaltningsmessig reaksjon etter dyrevelferdsloven § 33.

Til side 23–24

Ærekrenkelser er ikke straffbare etter strl. 2005. Strpl. § 17, 2. ledd, 1. og 2. punktum om ærekrenkelsessaker er derfor opphevet ved straffelovens ikraftsetningslov. (Se Prop. 64 L (2014–2015) side 58–59 og side 132.) Regler om erstatningsansvar for ærekrenkelser er fastsatt i skadeserstatningsloven § 3-6a. Regelen om ansvarsfrihet for anmeldelse eller betroelse om seksuallovbrudd (strl. 1902 § 208) er videreført i strl. 2005 § 320.

Kap. 5. Behandling av sivile krav i forbindelse med straffesak

Til side 25

Mortifikasjonsbestemmelsen i § 3, 1. ledd nr. 3 ble opphevet ved ikrafttredelsen av strl. § 2005, og tidligere nr. 4 ble ny nr. 3.

Til side 26

Forslaget i NOU 2003: 15 Fra bot til bedring, om å tilføye et nytt § 3, 1. ledd nr. 6, ble ikke fulgt opp i Prop. 62 L (2015–2016) side 117–118.

Til side 27

Etter at straff og mortifikasjon for ærekrenkelses ble opphevet ved ikraft-tredelsen av strl. 2005, er betydningen av strpl. § 3, 1. ledd nr. 2 redusert.

Strl. 1902 § 222, 2. ledd er i strl. 2005 videreført som § 253.

Til side 28

Strl. 1902 § 350 er i strl. 2005 § 181.

Til side 29

Forelegg etter bygningslovgivningen er nå hjemlet i plan- og bygningsloven av 27. juni 2008 nr. 71 § 32-6.

Til side 29 – Sivile krav som vilkår i betinget dom

Strl. 1902 § 53 nr. 4 er videreført i strl. 2005 § 35.

Etter strl. 2005 § 53 siste ledd kan lovbrøtere under 18 år på gjernings-tiden ilegges en betinget bot. Det kan imidlertid ikke fastsettes erstatnings-plikt som vilkår, se Prop. 135 L (2010–2011) side 184. Begrunnelsen er at lovbrøteren ikke skal pådra seg gjeld, men det sivile erstatningskravet etter skadeserstatningsloven § 1-1 består uavhengig av den strafferettslige avgjørelsen. (Se Morten Holmboe: Konfliktrådsloven med kommentarer, Oslo 2016 side 100–101.)

Til side 30

Strl. 1902 § 53 nr. 5 er videreført i strl. 2005 § 37, 1. ledd bokstav c.

Strl. 1902 § 53 svarer til strl. 2005 §§ 35–37.

Til side 30 – Avskjedssaker etter strl. ikrl. § 10

Strl. ikrl. § 10 ble opphevet ved ikrafttredelsen av strl. 2005. Strpl. § 3, 2. ledd ble opphevet, og tidligere 3. og 4. ledd er blitt nye 2. og 3. ledd.

Partene

Kap. 6. Partene og domstolen – anklageprinsippet

Til side 32

Lov om sosiale tjenester av 13. desember 1981 § 9-1 er opphevet og erstattet av lov om kommunale helse- og omsorgstjenester 24. juni 2011 nr. 30 § 10-5 som gir bestemmelsene om fylkesnemndene i barnevernloven tilsvarende anvendelse.

Kap. 7. Påtalemyndigheten

Til side 36

Unntaket fra offentlighetsloven følger nå av offentleglova 19. mai 2006 nr. 16 § 2, 4. ledd.

Til side 37

En særskilt bestemmelse om påtalemyndighetens objektivitet er nå inntatt i strpl. § 55, 3. ledd, se Prop. 147 L (2012–2013).

Saltvannsfiskeloven er opphevet ved havressursloven av 6. juni 2008 nr. 37.

Til side 38

Reglene om dommeravhør og observasjon av barn er nå erstattet av reglene om tilrettelagt avhør som er omfattende regulert i strpl. §§ 239–239 f. Bestemmelsen om Kongens kompetanse i § 239 siste ledd er opphevet, men i en viss utstrekning erstattet av bestemmelsene i §§ 239 a i.f. og 239 f, jf. Prop. 112 L (2014–2015).

Etter at skillet mellom forbrytelser og forseelser ble opphevet ved ikrafttredelsen av strl. 2005, er presiseringen i teksten om at Kongens tiltalekompetanse for straffbare handlinger forøvet av embetsmenn i tjenesten både gjelder forbrytelser og forseelser, uaktuell.

Strpl. § 64, 2. ledd er endret slik at bokstav a nå gjelder lovbrudd som kan straffes med 21 eller 30 års fengsel, og bokstav b viser nå til strl. 2005 kap. 17 og §§ 151–154 om ulike former for valgfusk.

Til side 39

De særskilte bestemmelser om beslutning om påtale fra Kongen som var inntatt i strl. 1902 §§ 13, 96 og 103 er ikke videreført i strl. 2005. Om personer bosatt i utlandet, se nedenfor til § 65 om riksadvokatens påtalekompetanse.

Til side 40

I § 65, 1. ledd er tilføyd et nytt nr. 1 om handlinger som kan straffes med fengsel i inntil 30 år. Tidligere nr. 1, 2 og 3 er blitt 2, 3 og 4.

Til side 40–41

Strl. 2005 er bygget opp slik at det i liten grad er ulike strafferammer i samme bestemmelse, og graderinger av samme grunndelikt er regulert gjennom et eget straffebud om grov overtredelse, jf. strl. 2005 § 293 om grov voldtekt og § 301 om grov voldtekt av barn under 14 år som begge har en strafferamme på 21 år, og således hører under riksadvokatens påtalekompetanse.

Straffskjerpelse ved «særdeles skjerpene omstendigheter» i sin alminnelighet er i det alt vesentlige ikke benyttet i strl. 2005.

Til side 41

Strl. 1902 § 51 har ingen tilsvarende bestemmelse i strl. 2005, og har derfor foranlediget endringen i strpl. § 65, 1. ledd nr. 2 som unntar fra riksadvokatens eksklusive kompetanse forsøk på lovbrudd med en strafferamme på 21 år. Bestemmelsen i strl. 1902 § 55 om begrensning i adgangen til å anvende de strengeste straffer på unge lovbrøyttere, er i strl. 2005 inntatt i § 33.

Unntaket for riksadvokatens påtalekompetanse i pornografisaker m.m. er i strl. 2005 knyttet til bestemmelsene i §§ 310, 311, 317 og 318.

Ved ikrafttreddelsen av strl. 2005 ble § 65, 1. ledd tilføyd et nytt nr. 5, som gir riksadvokaten påtalekompetansen i saker mot personer som ikke er bosatt i Norge. Bestemmelsen erstatter den kompetanse som etter strl. 1902 § 13 lå til Kongen, jf. Prop. 64 L (2014–2015) side 60–63.

Til side 42

Som følge av at skillet mellom forbrytelser og forseelser ble opphevet ved ikrafttreddelsen av strl. 2005, er «i saker om forbrytelser» fjernet fra kompetansebestemmelsen for statsadvokatene i strpl. § 66.

Til side 43–44

Ved ikrafttredelsen av strl. 2005 ble det foretatt vesentlige endringer i strpl. § 67 om påtalekompetansen til politiet, men uten at det ble foretatt store realitetsendringer, jf. Prop. 64 L (2014–2015) side 64–70. Siden skillet mellom forbrytelser og forseelser er bortfalt, ble bestemmelsen i § 67, 2. ledd bokstav a) om tiltalekompetanse i saker om forseelser opphevet. Ny bokstav a) gir politiet tiltalekompetanse i saker som tidligere var omfattet av bokstav a) og b), og fastsetter at politiet med noen få unntak kan beslutte tiltale i for alle lovbrudd som ikke kan medføre straff av fengsel i mer enn ett år. Ny bokstav b) i 2. ledd angir overtredelser av strl. 2005 hvor politiet kan ta ut tiltale til tross for at strafferammen overstiger ett år. Endringen består hovedsakelig i at det nå vises til tilsvarende bestemmelser i strl. 2005. Bokstav c) svarer til tidligere bokstav d) og omfatter lovbrudd med strafferamme på mer enn ett år i spesiallovgivning.

Siden politiet nå har generell kompetanse for alle lovbrudd med en strafferamme som ikke overstiger ett år, ble «foreleggsbestemmelsen» i § 67, 3. ledd, 3. punktum overflødig og er opphevet. Politiets kompetanse i § 67, 4. ledd til å overføre saker til behandling i konfliktråd, omfatter nå også oppfølging og ungdomsoppfølging i konfliktråd, jf. strpl. § 71 a og lov 20. juni 2014 nr. 49.

Til side 45

Strpl. § 55 1. ledd nr. 3 nevner nå mastergrad i rettsvitenskap på lik linje med juridisk embetseksamen.

Til side 46

Siden forslaget om at alle tjenestesteder som både hadde polisiære og sivile gjøremål skulle betegnes «lensmannskontorer» ikke ble gjennomført, nevnes også «politistasjonssjef» i § 55, 1. ledd nr. 4 og i § 67, 4. ledd, 2. punktum.

Til side 47

Ærekrenkelser er ikke lenger straffbare.

Til side 48–49

Ved lovendring 10. desember 2010 nr. 76 ble strpl. § 71 endret slik at også slike påtaleunntakelser kunne bringes inn for retten. Siden siktemålet med endringen var å styrke siktedes rettigheter, ble det samtidig foretatt endring i § 59 a, 2. ledd hvor det ble tilføyd et nytt 4. punktum som bestemmer at

slike påtaleunntatelser kan påklages selv om de også kan bringes inn for retten, jf. Prop. 141 L (2009–2010).

Til side 51 – Oppnevnte aktorer

Om habilitet for oppnevnte aktorer gjelder på vanlig måte strpl. § 60. Selv om den oppnevnte aktor er advokat, kan ikke domstolene supplere bestemmelsen med reglene om god advokatskikk (Rt. 2013 side 105).

Ved rettsmøter i tingretten og lagmannsretten om fullbyrding av subsidiær fengselsstraff for brudd på vilkår i sak om samfunnsstraff eller ungdomsstraff, eller prøveløslatelse, kan tilsatte i kriminalomsorgen møte (strpl. § 76 siste ledd).

Til side 51 – Ugildhetsregler

Avgjørelser inntatt i Rt. 2013 side 1 og 2015 side 1351 behandler spørsmålet om habilitet i påtalemyndigheten. Sistnevnte sak omhandler spørsmålet om det medførte inhabilitet for aktor etter strpl. § 60 1. ledd, 2. punktum at det mens hovedforhandlingen pågikk ble fremsatt alvorlige trusler mot henne, trusler som senere endte i tiltale for bl.a. strl. 1902 § 132 a (strl. 2005 § 157).

Til side 53–54

Bestemmelsene om taushetsplikt i strpl. §§ 61 a–61 e ble opphevet med virkning fra 1. juli 2014 da politiregisterloven 28. mai 2010 nr. 16 trådte i kraft. Taushetspliktbestemmelsene i straffeprosessloven er i ganske stor grad overført til politiregisterloven. Politiregisterloven § 23 svarer til strpl. § 61 a. Politiregisterloven §§ 25 og 26 svarer i stor utstrekning til det som tidligere fulgte av strpl. § 61 c, 1. ledd nr. 1 og 2, og politiregisterloven § 34 svarer i noe utvidet form til bestemmelsen i strpl. § 61 c, 1. ledd nr. 9.

Etter strl. 2005 er brudd på taushetsplikt straffbart etter §§ 209 og 210.

Kap. 8. Siktete

Til side 54–55

Se avgjørelsen i Rt. 2011 side 93 om bruk av dommeravhør som bevis når hensynet til kontradiksjon under etterforskningen ikke var i varetatt. Se også Rt. 2015 side 136 som avgjør at retten til å bli innkalt til rettsmøter ikke gjelder i fengslingsmøte som bare gjelder medsiktet.

Til side 56

Bestemmelsen i strl. 1902 § 333 er videreført i strl. 2005 § 162, og § 167 i strl. 1902 gjenfinnes i strl. 2005 i § 221, 2. ledd.

Til side 57

Strl. 1902 § 67 gjenfinnes i strl. 2005 i § 88, 1. ledd.

Til side 61

Dommeravhør er erstattet av «tilrettelagt avhør» som ikke involverer domstolen, og mistenkte får derfor som hovedregel ikke stilling som siktet, jf. strpl. § 239 a og § 239 b.

Til side 62

Mortifikasjon ble opphevet ved strl. 2005.

Til side 63

Strl. 1902 § 167 er i strl. 2005 § 221, 2. ledd.

Mortifikasjon ble opphevet ved strl. 2005.

Til side 64

Vergemålsloven 22. april 1927 er erstattet av vergemålsloven 26. mars 2010 nr. 9. Bestemmelsen i vergemålsloven 1927 § 3 svarer til ny lov § 16, § 4, 1. ledd svarer til § 18, 2. ledd, og § 3, 3. ledd til § 18, 1. ledd som legger avgjørelsesmyndigheten til fylkesmannen. Bestemmelsen i vergemålsloven 1927 § 16 om hjelpeverge gjenfinnes i den nye lov også i § 16, 2. punktum om «ny eller midlertidig verge».

Til side 65

Bestemmelsen om setteverge i vergemålsloven 1927 § 15, finnes i ny lov i § 34, jf. § 27.

Strl. 1902 § 44 er videreført i strl. 2005 i § 20, 1. ledd bokstav b–d.

Til side 66

Vergemålsloven 1927 § 90 a vil i vergemålsloven 2010 bli ivaretatt av § 21 som bestemmer at ved oppnevning av verge for voksne, skal det treffes bestemmelse om vergemålets innhold og omfang.

Til side 67

Mortifikasjon ble opphevet ved strl. 2005.

Til side 67 – Juridiske personer

Også juridiske personer kan påberope seg forbudet mot selvinkriminering i EMK artikkel 6; se Rt. 2011 side 800.

Kap. 9. Forsvareren

Til side 68

Henvisningen i siste avsnitt skal nå være til § 242, 1. ledd, 3. punktum.

Til side 69

Høyesterett har i avgjørelsene inntatt i Rt. 2015 side 844 og 860 uttalt at oppnevning av forsvarer etter § 100, 2. ledd beror på en bred helhetsvurdering, og hvordan standarden «særlige grunner» skal forstås i lys av endringer i synet på behovet for offentlig betalt forsvarer. Se nærmere om forståelsen av avgjørelsen i Rt. 2015 side 844 i Hans-Petter Jahre: Bevisavskjæring – Begrensninger i opplesningsadgangen når det er prosessuelle feil ved en tidligere avgitt forklaring, i *Tidsskrift for Strafferett* 2016 side 131, side 146–149.

Straff for ærekrenkelser og mortifikasjon falt bort ved ikrafttredelsen av strl. 2005, jf. tekstens punkt c.

Til side 70

Ved lovendringer 20. januar 2012 nr. 6 og 24. mai 2013 nr. 18 fikk § 96 tilføyd et nytt 3. ledd som fastsetter at ingen av unntakene for kravet om forsvarer under hovedforhandlingen kommer til anvendelse når siktede var under 18 år på handlingstidspunktet og det er spørsmål om å idømme ubetinget frihetsstraff, samfunnsstraff eller ungdomsstraff, jf. Prop. 135 L (2010–2011). Som en følge av tilføyelsen skal henvisningen til § 96, 3.–6. ledd på siden være 4.–7. ledd.

Ved lov 4. september 2015 nr. 87 ble bestemmelsene om dommeravhør opphevet og erstattet av bestemmelsene om tilrettelagt avhør i strpl. §§ 239–239 f. Når siktede etter § 239 b skal varsles til et slik tilrettelagt avhør, er det i § 97, 3. ledd bestemt at vedkommende straks skal få oppnevnt forsvarer. I realiteten kan jo dette være et bevisopptak for bruk under hovedforhandlingen. Se Prop. 112 L (2014–2015).

Til side 71

I § 98, 1. ledd, 2. punktum ble det ved lovendring 20. januar 2012 nr. 6 inntatt en bestemmelse om at det også skal oppnevnes forsvarer for en siktet som var under 18 år på handlingstidspunktet når det blir klart at vedkommende ikke vil bli løslatt innen 12 timer, jf. Prop. 135 L (2010–2011) pkt. 12.4, samt spesialkommentaren på side 168.

Ved ikrafttreddelsen av strl. 2005 fikk § 98 et nytt 5. ledd som gir bestemmelsen om rett til forsvarer ved pågripelse og fengsling tilsvarende anvendelse ved pågripelse og fengsling etter vilkårsbrudd, jf. § 173 a, Se Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) side 488, og Prop. 64 L (2014–2015) side 135.

Strl. 2005 § 57, 3. ledd svarer til strl. 1902 § 33.

Til side 72

Om kravet om forsvarer ved tilståelsesdom etter § 248, har § 99, 1. ledd et nytt tredje punktum hvor det bestemmes at hvor siktede var under 18 år på handlingstidspunktet, og det er spørsmål om å idømme ubetinget frihetsstraff, samfunnsstraff eller ungdomsstraff, skal det oppnevnes forsvarer, jf. Prop. 135 L (2010–2011).

Til side 73

Som en oppfølging av NOU 2007: 7 Fritz Moen og norsk strafferettspleie, ble det ved lovendring 10. desember 2010 nr. 76 presisert i strpl. § 100, 2. ledd at det ved vurderingen av «særlige grunner», skulle legges vekt på nedsatt funksjonsevne eller annen fysisk eller psykisk tilstand som tilsa et særskilt behov for forsvarer.

Høyesterett har i avgjørelsene inntatt i Rt. 2015 side 844 og 860 presisert at oppnevning av forsvarer etter § 100, 2. ledd skal baseres på en bred helhetsvurdering.

Til side 73–75 – Advokat for mistenkte ved hemmelig etterforskning mv.

Ved lovendring 21. juni 2013 nr. 86 ble strpl. § 130 a, 3. ledd tilføyd et nytt 4. punktum hvor det kunne besluttes at forsvareren ikke skulle få opplyst det anonyme vitnets identitet. Samtidig fikk § 100 a, 1. ledd tilføyd et nytt siste punktum hvor det ble bestemt at det i slike tilfeller skulle oppnevnes en særskilt advokat for siktede, jf. Prop. 147 L (2012–2013).

På bakgrunn av Prop. 68 L (2015–2016) er det pr. 1. juli 2016 vedtatt også andre endringer i § 100 a. Endringene er i stor grad oppfølging av

innstillingen fra Metodekontrollutvalget, jf. NOU 2009: 15. I 1. ledd er tilføyd bestemmelsene om skjult kameraovervåkning på privat sted, jf. § 202 a, 2. ledd, og bestemmelsen om dataavlesning i § 216 o. I 2. ledd er bestemt at den offentlige advokat også skal ivareta eventuelle tredjepersoners interesser, og i 4. ledd er presisert varigheten av forbudet mot at den offentlige advokaten tar forsvareroppgaver i saken. Se spesialkommentarene i Prop. 68 L (2015–2016) side 278 med videre henvisninger.

Til side 76

Spørsmålet om begrensninger i det frie forsvarervalg vil ofte komme opp i form av at retten nekter å utsette tidspunktet for den berammede hovedforhandling. Dette vil tvinge fram et forsvarerskifte hvis den oppnevnte forsvarer da er opptatt i annen retts sak. Normalt kan ikke en slik nektelse angripes ved rettsmidler, men det er gjort unntak fra dette når det har konsekvenser for forsvarervalget, jf. avgjørelser i Rt. 2004 side 1038, 2006 side 715 og 2009 side 417, samt HR-2016-392-U.

Til side 79

Ved lov 21. juni 2013 nr. 86 ble det vedtatt en bestemmelse i strpl. § 106 a om taushetsplikt for forsvarere om det de i straffesaker får vite om noen personlige forhold og drifts- og forretningshemmeligheter. Denne tjenstlige taushetsplikt er ikke til hinder for at forsvareren gjør bruk av informasjonen i den utstrekning det er nødvendig for å ivareta klientens tarv, jf. § 106 a, 2. ledd. Overtredelse av denne tjenstlige taushetsplikt er straffbar etter strl. 2005 § 209, mens krenkelse av den taushetsplikt som forsvareren har om betroelse fra klienten, straffes etter § 211 som svarer til strl. 1902 § 144. Se nærmere Prop. 147 L (2012–2013).

Til side 80

Strl. 2005 § 356 svarer til strl. 1902 § 151.

Til side 82

En anke fra forsvarer uten fullmakt, brukte Høyesteretts ankeutvalg bare halvannen linje på å avvise i HR-2016-212-U.

Kap. 10. Fornærmede, skadelidte og etterlatte

Til side 83

Konfliktrådsloven 15. mars 1991 nr. 3 er nå erstattet av konfliktrådsloven 20. juni 2014 nr. 49.

Til side 84

At vernet for den fornærmede er styrket, følger også av praksis etter EMK. I Rt. 2013 s. 588 fant Høyesterett at staten ikke hadde oppfylt sin plikt etter EMK til å sikre saksøkeren mot forfølgelse fra en mann (A) som hun i en kort periode hadde hatt et forhold til. Gjentatte brudd på besøksforbud hadde «i realiten ikke ... vært håndhevet, på tross av at politiet og påtalemyndigheten nokså tidlig ble oppmerksomme på at A ikke var innstilt på å respektere dette». Heller ikke drapstrusler var blitt tilfredsstillende etterforsket.

Til side 85

Ærekrenkelser er etter strl. 2005 ikke lenger straffbart, og ærekrenkelsessaker er derfor ikke lenger den viktigste sakstype etter strpl. § 402, 1. ledd nr. 2.

Reglene om påtalebegjæring opphørte ved ikrafttreddelsen av strl. 2005, og bestemmelsene i strl. 1902 §§ 77–82 er derfor ikke videreført i strl. 2005, men er «erstattet» av bestemmelsen i strpl. § 62 a.

Til side 85 – Begrepene fornærmede, skadelidte og etterlatte

Strpl. § 93 g inneholder imidlertid en bestemmelse om hvem som utøver rettighetene som fornærmet og etterlatt for umyndige personer. Bestemmelsen i § 93 g, 2. ledd innebærer at personer over 15 år i stor utstrekning selv kan utøve rettighetene som fornærmede og etterlatte tilkommer, jf. avgjørelsen i HR-2016-696-U.

Til side 86

Legemskrenkelse og legemsfornærmelse er i strl. 2005 erstattet av begrepet kroppskrenkelse, og tilsvarende gjelder for legemsbeskadigelse som erstattes av kroppsskade, se bokens side 88 og 92.

Til side 88

Krenkelse av sikkerhetsrett i strl. 1902 § 278, 2. ledd er videreført i strl. 2005 § 386.

Til side 89

Bestemmelsen i strl. 1902 § 78 er ikke videreført i ny straffelov.

Bestemmelsene i strl. 1902 er i strl. 2005 videreført slik:

§ 392 som § 345

§ 257 som § 321

§ 222 som § 251

§ 266 som § 320

Til side 90

Bestemmelsene i strl. 1902 er i strl. 2005 videreført slik:

§ 270 som § 371

§ 145 som § 205 bokstav d

§ 147 som § 268, 1. ledd

§ 144 som § 209

§ 146 som § 205 bokstav d

§ 343 som §§ 169 og 170

§ 355 som § 268

§ 183 som § 361, 1. ledd bokstav b

§ 185, 2. ledd som § 361, 1. ledd bokstav a

§ 170 som § 224.

Strl. 1902 § 371 er ikke videreført i strl. 2005.

Til side 91

Bestemmelsene i strl. 1902 er i strl. 2005 videreført slik:

§ 350 som § 181

§ 228 som § 271

§ 390 a som § 266.

Til side 92

Strl. 1902 § 350 svarer til strl. 2005 § 181.

Til side 93

Reglene om påtalebegjæring (påtalerett) er ikke videreført i strl. 2005.

Til side 93–94 – Fornærmedes og skadelidtes stilling i offentlig straffesak

Bestemmelsene om påtalebegjæring i strl. 1902 er bortfalt med strl. 2005, og «erstattet» av strpl. § 62 a. Som en følge av dette er strpl. § 229, 2. ledd opphevet og tidligere 3. ledd er nytt 2. ledd.

Til side 95

Strpl. § 93 c fikk ved lov 30. mars 2012 nr. 14 tilføyd et nytt 2. ledd med bestemmelse om «fjernavhør».

De foreslåtte endringer i påtaleinstruksen ble vedtatt og tilføyd instruksen ved forskriftsendring 25. september 2009 nr. 1211.

Bestemmelsen i påtaleinstruksen § 4-1 er opphevet og erstattet av politiregisterforskriften 20. september 2013 nr. 1097 § 27-1.

Siden reglene om påtalebegjæring ikke er videreført i strl. 2005, er ordlyden i strpl. § 236 endret fra «om han begjærer påtale» til «om lovbruddet bør påtales».

Til side 97

Reglene om påtalebegjæring/påtalerett i strl. 1902 § 78 er ikke videreført i strl. 2005.

Henvisningen i boken til § 274, 4. ledd, 2. punktum er feil og skal være § 275, 4. ledd, 2. punktum.

Til side 98

Reglene om påtalebegjæring/påtalerett i strl. § 1902 § 79 er ikke videreført i strl. 2005, men en bestemmelse om hvem som kan begjære påtale, jf. strpl. § 62 a, på vegne av offentlige myndigheter er tatt inn i strpl. § 81 a.

Til side 98 – Flere fornærmede i samme sak

Reglene om påtalebegjæring/påtalerett i strl. 1902 § 78 er ikke videreført i strl. 2005.

Kap. 11. Bistandsadvokaten

Til side 99

Ved ikrafttredelsen av strl. 2005 ble kjønnslemlestelsesloven 15. desember 1995 nr. 74 opphevet og erstattet av strl. 2005 §§ 284 og 285. Tidligere § 107 a, 1. ledd bokstav b er derfor opphevet og strl. 2005 § 284 om kjønnslemlestelse er tatt med blant de lovbrudd som gir rett til bistands-

advokat etter bokstav a. For øvrig gjelder oppregningen av bestemmelser i bokstav a de samme typer lovbrudd som tidligere, men med henvisning til tilsvarende bestemmelser i strl. 2005.

Som følge av at § 107 a, 1. ledd bokstav b om kjønnslemlestelse er opphevet, blir tidligere bokstav c og d, nye bokstav b og c.

Til side 100

Ved lovendring 20. januar 2012 nr. 6, men med ikrafttredelse først 1. juli 2014 ble § 107 a, 1. ledd tilføyd en ny bokstav d, nå bokstav c, hvor fornærmede fikk rett til å få oppnevnt bistandsadvokat i saker hvor offentlig forsvarer kan delta i ungdomsstormøte etter konfliktrådsloven. Denne retten gjelder uavhengig av hvilken lovbestemmelse som er overtrådt, og er begrunnet i at det kan være krevende for fornærmede å møte lovbryteren og at prosessen med ungdomsstormøte kan utløse et behov for juridisk veiledning og informasjon under veis. Jf. Prop. 135 L (2010–2011).

For at etterlatte skal ha krav på å få oppnevnt bistandsadvokat etter § 107 a, 2. ledd er det ikke krav om at det foreligger sannsynlighetsovervekt for at dødsfallet skyldes en straffbar handling. Det er nok at det foreligger en mistanke som har ført til iverksettelse av etterforskning, jf. Rt. 2014 side 291. Men foreligger ingen slik mistanke utløses ikke retten til bistandsadvokat, jf. Rt. 2015 side 459.

Til side 101

Politiet er også gitt rett til å oppnevne bistandsadvokat i tilfeller hvor det skal foretas tilrettelagt avhør etter § 239, jf. Prop. 112 L (2014–2015) og lovendring 4. september 2015 nr. 87.

Til side 102

Henvisning til påtaleinstruksen § 8-8, 1. ledd i.f. er feilskrift for § 8-7, 1. ledd i.f.

Domstolene og deres avgjørelser

Kap. 12. De forskjellige domstoler

Til side 105

Er retten lovlig satt med dommerfullmektig blir den ikke ulovlig selv om domstolen omsubsumerer forholdet til en strengere bestemmelse med strafferamme på fengsel i mer enn 6 år, jf. Rt. 2015 side 65.

Til side 106–107

Kjønnsnøytrale betegnelser er nå gjennomført også i strpl. § 37 og § 54.

Kap. 13. Fagdommere og legdommere

Til side 111

Diskusjonen om formen for legmenns deltakelse i strafferettspleien har fortsatt også etter årtusenskiftet, og ledet bl.a. til nedsettelse av Juryutvalget som avga sin innstilling i NOU 2011: 13 Juryutvalget – Når sant skal skrives. Utvalget er delt i to i sitt syn på om juryen bør avskaffes eller ikke. Innstillingen ligger til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet, og pr. 1. juli 2016 er noen proposisjon ikke fremmet.

Til side 115

I mai 2015 ba et flertall på Stortinget Regjeringen om å avskaffe juryen. (Se Innst. 330 S (2014–2015).)

Til side 117

I løpet av de siste 10 år har Høyesterett behandlet en lang rekke saker om habilitet etter domstolloven § 106 og § 108, knyttet til habiliteten både til fagdommere og legdommere, og i noen tilfeller også habiliteten til hele dommerkollegiet i en domstol.

Kap. 14. Domstolenes virkekrets

Til side 119

Strl. 1902 § 12, 2. ledd er i strl. 2005 videreført som § 7.

Kap. 15. Forening av straffesaker

Til side 121

Strl. 1902 § 64 er i strl. 2005 videreført som § 84.

Til side 122

Ærekrenkelser er ikke lenger straffbare.

Kap. 16. Prosessforutsetninger og avvisning

Til side 122–125

I kapitlet nevnes flere ganger manglende påtalebegjæring som eksempel på prosessforutsetning. Etter at den formelle påtalebegjæring ble opphevet ved ikrafttreddelsen av strl. 2005, og erstattet av strpl. § 62 a, er fornærmedes standpunkt til påtalespørsmålet ikke lenger en prosessforutsetning.

Til side 125

I Rt. 2009 side 1681 kom Høyesterett til at en oppsynsmann med begrenset politimyndighet ikke kunne være meddommer, jf. domstoloven § 71 nr. 5. Tingrettens og lagmannsrettens dommer ble derfor opphevet, jf. strpl. § 343, 2. ledd nr. 3. Domstoloven ble deretter endret for å tydeliggjøre denne regelen.

Kap. 17. Rettsmøter. Offentlighetsprinsippet. Partsoffentlighet

Til side 129

Etter strl. 2005 er ærekrenkelser ikke lenger straffbare.

Til side 132–133

Etter strl. 2005 er ærekrenkelser ikke lenger straffbare.

Til side 133

Et eksempel på at det ble funnet å foreligge særlige grunner for å oppheve forbudet mot fotografering og fjernsynsopptak under hovedforhandlingen, er Oslo tingretts behandling av straffesaken i «22. juli-saken» i 2012.

Til side 134

Bestemmelsene i strpl. § 61 c nr. 8 og 9 er opphevet og erstattet av noe mer utfyllende regler i politiregisterloven (28. mai 2010 nr. 16) § 34.

Riksadvokatens rundskriv fra 1981 om meddelelser til offentligheten er fremdeles gyldig, men de sentrale direktiver som er følger av dette rundskrivet er nå også tatt i politiregisterforskriften 20. september 2013 nr. 1097 § 9-8 om utlevering av opplysninger til allmennheten i straffesaker.

Til side 134–135 – Kriminalreportasjen i massemedia

Viktige og prinsipielle avgjørelser om massemedienes rett til å få tilgang lydbåndopptak fra rettsforhandlinger, og til videopptak som er benyttet som bevis under etterforskningen er inntatt i Rt. 2013 side 374 (lydbåndopptak fra Treholt-saken) og i Rt. 2015 side 1467 (videopptak fra legevakt hvor en person omkom i forbindelse med pågripelse). I begge saker drøfter Høyesterett hvilken betydning EMK art. 10 og massemedienes rolle som «public watch dog» har for forståelsen og praktiseringen av de nasjonale reglene. Se også merknader til Norsk straffeprosess kap. 40 IV side 319.

Til side 135 – Partsoffentlighet

Ved lovendring 20. juni 2013 nr. 82 er siktede føyd til i strpl. 28, 1. ledd blant dem som har krav på utskrift. Samtidig ble det i 2. ledd tatt inn en bestemmelse om hvilke dokumenter/opplysninger denne retten ikke gjelder for. Tidligere 2.–7. ledd ble ved dette 3.–8. ledd.

Til side 136

Bestemmelsene i påtaleinstruksen kap. 4 er opphevet, men er i det alt vesentlige videreført i politiregisterforskriften kap. 27.

Den tidligere bestemmelsen i påtaleinstruksen § 4-2, 3. ledd finnes nå i politiregisterforskriften § 27-3, 3. ledd. Om den rettslige adgang til å overprøve påtalemyndighetens standpunkt til utlånsbegjæringer vises også til Rt. 2006 side 518 og Rt. 2013 side 374.

Kap. 18. Domstolens avgjørelser. Skyldspørsmålet og andre spørsmål

Til side 138–139

Et eksempel på hva som hører til «handlingens rettslige merker» i en sak om overtredelse av strl. 1902 § 195, nå strl. 2005 §§ 299 flg., finnes i Rt. 2010 side 766. Se motsetningsvis Rt. 2012 side 1712 hvor det i sak om legemsbeskadigelse etter strl. 1902 § 229, nå strl. 2005 § 272, hørte til straffespørsmålet å avgjøre hvilket av alternativene «døden eller betydelig skade» som kom til anvendelse.

Konsekvensen av at spørsmålet om tilregnelighet hører under skyldspørsmålet, er at ankesak for lagmannsretten der det er strid om tiltaltes tilregnelighet, skal behandles med lagrette (Rt. 2014 side 89; se også merknad til boken side 492).

Skjerpet straff for uforsettlig skadefølger som i strl. 1902 § 228, 2. ledd er ikke videreført i strl. 2005 som i §§ 271 og 272 har bestemmelser om kroppskrenkelse og grov kroppskrenkelse, og hvor det selvsagt hører til skyldspørsmålet å avgjøre hvilken av bestemmelsene som kommer til anvendelse.

Reglene om overskridelse av nødverge i strl. 1902 § 48 siste ledd er ikke videreført i strl. 2005 § 18.

Til side 139

Krav om påtalebegjæring fra fornærmede er bortfalt ved strl. 2005, jf. nå strpl. § 62 a.

Til side 140

Strl. 1902 svarer til følgende bestemmelser i strl. 2005

§ 69 til § 88

§ 50 til § 16, 2. ledd

§ 228, 3. ledd til § 271, 2. ledd bokstav b

§ 390, 2. ledd til § 267, 3. ledd.

Straff for ærekrenkelser er ikke videreført i strl. 2005.

Adgangen til straffskjerpelse eller nedsettelse av straff ved særdeles skjerpene eller formildende omstendigheter i sin alminnelighet er i det store og store hele ikke benyttet i strl. 2005, jf. Ot.prp. 90 (2003–2004) side 58–59.

Til side 141

Strl. 1902 svarer til følgende bestemmelser i strl. 2005

§ 61 til § 79, 1. ledd bokstav b

§ 64 til § 82

§ 233 til § 275

§ 17 nr. 1 til § 29

§ 232 til §§ 272, 1. ledd og § 274, 1. ledd

§§ 55, 56, 58 og 59 til §§ 78 og 80.

Høyesterett avgjorde i saken gjengitt i Rt. 2015 side 1384 at reglene om samtykke til drap i strl. 1902 § 235 (strl. 2005 § 276, 2. ledd), hadde slikt slektskap med bestemmelsene i §§ 55–59 (strl. 2005 §§ 78 og 80) at avgjørelsen hørte til straffespørsmålet.

Til side 142

Strl. 1902 svarer til følgende bestemmelser i strl. 2005

§ 57 til § 26, samt §§ 78 og 80

§§ 195, 4. ledd, 196, 3. (4.) ledd og § 200, 4. ledd til § 308

§§ 48 a og 48 b til §§ 27 og 28

Til side 143–144

Strl. 1902 svarer til følgende bestemmelser i strl. 2005

§§ 233 og 239 til §§ 275 og 281

§ 50 til § 16, 2. ledd

§§ 228 og 229 til §§ 271–273

§ 258 til § 322

§ 292 til 352

§ 162 til §§ 231 og 232

Bestemmelsene i strl. 1902 §§ 100, 148, 2. ledd, 359, 360 og 362 er ikke videreført i strl. 2005.

Til side 144–145

Henvisningen til strl. § 2, 2. ledd er feilskrift for strpl. § 2, 2. ledd.

Strl. 1902 svarer til følgende bestemmelser i strl. 2005

§§ 39 og 39 a til §§ 62–64

§ 34 til § 67

§ 37 b til § 70

Straff og mortifikasjon for ærekrenkelser bortfalt med strl. 2005.

Kap. 19. Formene for domstolenes avgjørelser. Omgjøring og rettelse

Til side 152

Se Rt. 2011 side 591 hvor lagmannsretten i en ankesak ikke hadde behandlet et sivilt erstatningskrav hvor de frifant tiltalte fordi det ikke ble funnet bevist at han var gjerningsperson for den handlingen som var grunnlag for erstatningen som tingretten hadde idømt. Høyesterett fant med 3 mot 2 stemmer at dette skulle avhjelpes med etterskuddsdom etter strpl. § 48, og ikke anke over lagmannsrettens avgjørelse.

Til side 153

Strl. 1902 svar til følgende bestemmelser i strl. 2005
§ 54 nr. 3 til § 39, 3. ledd
§ 64 til § 82

Kap. 20. Prosessledelse og votering i flermannsretter

Til side 153

Siden 2009 har lovgivningen blitt endret slik at den kjønnsnøytrale betegnelsen «leder» nå benyttes. I boken brukes betegnelsene «han» og «formann» i stor grad, og dette er ikke korrigert i tilleggshftet her, selv om det ikke minst i forhold til justitiarius i Høyesterett fra 2016 er galt å bruke betegnelsen at «han ikke er med i behandlingen».

Til side 154

Fra oktober 2010 gjelder «Etske retningslinjer for dommeratferd» som er vesentlig kortere og mer generelle enn utkastet fra 2007.

Til side 156

Siden straff og mortifikasjon for ærekrenkelser falt bort ved strl. 2005, er bestemmelsen i strpl. § 35, 3. ledd opphevet.

Domstolloven § 15, 2. ledd bestemmer at når lagmannsretten er satt med tre fagdommere, kan forhandlingene ikke fortsettes med bare to, om en skulle få forfall. Det var oversett i saken avgjort i Rt. 2011 side 16 og var en saksbehandlingsfeil som ledet til opphevelse.

Til side 157

Eksemplet med at den tredje dommer finner at nødvendig påtalebegjæring mangler, er nå uaktuelt, jf. strpl. § 62 a, men en tilsvarende situasjon kan oppstå hvis den tredje dommer finner at det mangler nødvendig begjæring fra særskilt myndighet, jf. for eksempel helsepersonelloven § 67, 2. ledd.

JOHS. ANDENÆS' NORSK STRAFFEPROSESS er et standardverk i norsk straffeprosess. Siste utgave kom i 2009. Siden boken kom ut, er straffeprosessloven endret en rekke ganger. Ny straffelov trådte i kraft i 2015 og gjorde en lang rekke henvisninger og eksempler i boken uaktuelle. Ved siden av dette har både Høyesterett og Den europeiske menneskerettsdomstol fortsatt sin rettsutviklende og rettsavklarende virksomhet. På en rekke punkter er *Norsk straffeprosess* derfor ikke oppdatert og for enkelte temaer langt på vei misvisende.

Dette ajourføringsheftet gir en oversikt over nye lovregler og rettsavgjørelser fram til 1. juli 2016. Heftet bygger på samme disposisjon som *Norsk straffeprosess*, med henvisninger til de sidene der teksten er oppdatert. Målgruppen er først og fremst juridiske studenter, men heftet kan også være til nytte for praktiserende jurister.

TOR-GEIR MYHRER (dr. juris 2000) er professor ved Politihøgskolen.

MORTEN HOLMBOE (ph.d. 2016) er førsteamanuensis ved Politihøgskolen.

KAI SPURKLAND er politiadvokat i Oslo politidistrikt og doktorgradsstipendiat ved Universitetet i Oslo/ Politihøgskolen.

ISBN 978-82-15-02664-0

9

788215026640

OMSLAG AV STIAN HOIE

UNIVERSITETSFORLAGET.NO